

Ökocímkék

A környezetbarát min sítés és tanúsítás célja a fogyasztók tájékoztatása a min sített termékekr l és szolgáltatásokról, ezáltal a fogyasztók környezeti iránti felel ség tudatának er sítése, valamint a gyártók, forgalmazók és szolgáltatók ösztönzése a környezeti szempontból kedvez bb tulajdonságokkal rendelkező termékek és szolgáltatások bevezetésére.

Az ökocímkék széles rendszerét azért alakították ki, hogy szabványosított módon közöljenek információt egy termék vagy szolgáltatás környezeti védelmi jellemz ir l így segítséget nyújtva a vev knek, fogyasztóknak vagy vállalkozásoknak zöldebb szemlélet termékek vagy szolgáltatások kiválasztásában. Az ökocímke kritériumai nem egyetlen jellemz n alapulnak, hanem olyan tanulmányokon, amelyek helytálló, tudományosan megalapozott információk alapján elemzik egy termék vagy szolgáltatás környezetre gyakorolt hatását annak életciklusa során „bölcs t l a sírig”. Ez hasznos információval szolgál a termék költségeir l a nyersanyag kitermelését l kezdve a gyártás el készí tési szakaszon, a termelésen és forgalmazáson át a végs leselejtezésig.

Vásárláskor a termékek hátoldalán, csomagolásán tehát különböz „öko-címkékkel” találkozhatunk:

A tapasztalat szerint a fogyasztók bizalmát els sorban a semleges, objektív kritériumokkal bíró és szabályozott, nyílt eljárásban adományozott jelzések nyerik el. Ezért egyre több országban jelenik meg az állami közrem ködéssel bevezetett „hivatalos” logó, ahol a terméknek szigorú, következetes, de teljesíthet feltételeknek kell megfelelnie.

A magyar környezeti jelzés (a „Cédrus”) szabályozása: a környezet védelmér l szóló törvény szerint „a hagyományosnál bizonyítottan kedvez bb környezeti tulajdonságokkal rendelkező termékek és technológiák megkülönböztet jelet viselhetnek”.

Aki ezt jogosulatlanul viseli, az bírságot köteles fizetni. A magyar „környezeti jelet” és min sítési eljárást „A környezetbarát, környezetkímél megkülönböztet jelzés használatának feltételeir l” szóló 29/1997. (VIII.29.) KTM sz. rendelet vezette be - az ezzel kapcsolatos teend ket a Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság (KT Kht.) Koordinálja. A rendelet hatálya - a gyógyszerek, élelmiszerek kivételével - valamennyi termékre és szolgáltatásra, illet leg technológiára kiterjed. A rendelet szerinti környezetbarát min sítést az a termék kaphat, amely az adott igényt kielégít egyéb termékkel összehasonlítva az azonos vagy jobb termékmin ség mellett a környezeti életütelelemzés alapján bizonyított módon megfelel a min sítési feltételeknek. A min sítési feltételekr l és a védjegy használatának engedélyezésér l a Min sít Bizottság dönt. A védjegyhasználati jogra nyilvánosan, önkéntesen és folyamatosan (de nem ingyenesen) lehet pályázni. A védjegyhasználati jog három éves id tartamra szól.

A logó alkalmazása a felvilágosítás-tudatformálás fontos eszköze is. Általános elterjedésük fokozza a fogyasztók környezeti érzékenységét. Különösen igaz ez akkor, ha a jelzés kiegészítéseként megjelenik az adományozás pontos indoka is: a kedvez értékelés mely környezeti elemre vagy tulajdonságra vonatkozik. Ezzel a fogyasztóban tudatosulhat a termékek okozta „rejtett” környezetterhelés (pl. újrapi r használata nemcsak fa-, de energia- és víztakarékosság is).

Külföldi hivatalos környezeti jelzések:

Bizottsági termék- és szolgáltatási adatbázis

Az Európai Közösségek Bizottsága egy adatbázist hozott létre, amely egyszer környezeti védelmi információt tartalmaz mintegy száz termék- és szolgáltatási csoporttal kapcsolatban:

http://europa.eu.int/comm/environment/green_purchasing.

[Http://europa.eu.int/comm/environment/eco-label/](http://europa.eu.int/comm/environment/eco-label/)

A „kék angyal” (a német jelzés) a legrégebbi és legismertebb külföldi környezeti jel. A „kék angyal”-t 1977-ben vezették be, azóta a betétes italcsomagolástól a fogkeféig 80 termékcsoport több mint 4200 terméke kapta meg (szigorú min sítési eljárás után).

Eredetileg - miként a magyar „Cédrus” - a jelzés csupán a termék általános környezeti tulajdonságairól adott pozitív tájékoztatást. A visszaélések és a fogyasztók korrekt tájékoztatása érdekében a jelzés ma már tartalmazza azt az ökológiai indokot is, melyre tekintettel a termék megkapta a logó használati jogát.

Az osztrák Umweltzeichen logót 1990-ben vezették be. Eddig negyvennégy, szigorú követelményeket támaztó irányelvet dolgoztak ki, a jelzés viselésének jogát 440 termék kapta meg. Külön irányelvet dolgoztak ki a turisztikai létesítményekre, ahol a beszerzés, tisztítás, energiahasználat, víz/szennyvíz, konyha, étkezés, hulladékgazdálkodás, berendezés stb. „környezetbarátságát” értékelik (eddig 140 hely kapta meg).

Az „eurovirág” (az EU jelzése): 1992-ben vezették be az Európai Unió által önállóan jegyzett környezetbarát védjegyet (a tagállamok akkori számának megfelel csillagvirág-szírommal).

Az EU területén használható logót az egyes nemzeti védjegyek l függetlenül, de egymást kiegészít , bonyolult eljárás keretében az egyes országokban arra kijelölt hivatalos szervek adományozzák. Irányelveket eddig 15 termékcsoportra dolgoztak ki, kb. 250 termék nyerte el a min sítést.

Egyéb (nemzetközileg használt) iparági jelölések

A „naturtextil” 16 textilgyártó és import r termékein használt jelölés. Csak 100 %-ban természetes alapanyagból készült termék kaphatja, tiltott a szintetikus eredet színez és adalékanyagok felhasználása is. A logó használatának engedélyezésekor értékelik az alapanyag el állításának (az ültetvények m velésének ill. az állattartásnak) biológiai jellemz it, és a szállítás, feldolgozás ökológiai és szociális (!) vonatkozásait is. Az értékelésnél a TransFair-hez hasonlóan szociális szempontokat is figyelembe vesznek.

TransFair (Fair Trade): ez a logó a „harmadik világ” országainak (f leg élelmiszeripari) termékein jelenik meg és azt jelzi, hogy a termék forgalmazói elfogadták és betartják a TransFair elveit. Cél: a termék (általában kisgazda szövetkezetek) munka- és életkörülményeinek javítása a fejl d országokban, ösztönzés a piacképes, jó min ség termékek (gyümölcsök, bab, kávé, tea, csokoládé stb.) el állítására, azok ellenértékének tisztességes megfizetésére, a helyben felhasználható (fenntartható) fejlesztési alapok képzésére. Német központú egyesülés, els sorban a közvetít ket kiiktató, hosszú távú kereskedelmi kapcsolatokat támogatják.

IFOAM: itt a logónál lényegesebb a mögötte álló szervezet, hiszen világszerte az IFOAM koordinálja az ökológiai mez gazdálkodást.

A száz országban több mint 700 tagszervezetet magában foglaló szövetség közlést teszi a biotermékek min ségi irányelveit, szervezi a biogazdálkodó mozgalom tapasztalatcseréjét, ellátja képviselőtüket. Teljes jogú magyar tagszervezete a Biokultúra Egyesület.

Ionizáló sugárral kezelt élelmiszer: els sorban csírátlantási, tartósítási céllal - külön engedély alapján - az élelmiszereket ionizáló sugárdózissal kezelik (szárított zöldségek, gyümölcsök, f szerek, mazsola, burgonya, hagyma).

Ez a kezelési eljárás több országban tiltott. Az EU - Magyarországhoz hasonlóan - feltételekkel megengedi, de a csomagoláson szerepeltetni kell az „ionizáló energiával kezelt” kifejezést és alkalmazható az ehhez rendszeresített (sajnos zöld szín) nemzetközi jel is. Irányadó jogszabály: 1/1996. (I.9.) FM-NM- IKM sz. rendelet 27. § (4) bek.

Génkezelt élelmiszer: a „Géntekológiával el állított összetev t tartalmaz” feliratnak és a mellékelt (nemzeti szín !) jelölésnek kell(ene) megjelennie mindazon termékek csomagolásán, amelyek génmódosított anyagból áll, vagy részben ilyen összetev t tartalmaz (a jelölésnek az összetev pontos megnevezését is tartalmaznia kell). Irányadó jogszabály: 1/1999. (I.14.) FVM sz. r. 15. § (1) bek.

Újrafelhasználásra utaló jelzések: ezek a „nem hivatalos” nemzetközi jelzések a termék (csomagolás) elméleti újrahasznosíthatóságáról adnak a fogyasztónak tájékoztatást. Azt jelzik, hogy a termékek/csomagolások hulladékai anyaguknál fogva értékes másodnyersanyagok - ami azonban nem jelenti azt, hogy nálunk valóban újrahasznosításra is kerülnek. Ennek ugyanis logikus el feltétele lenne egy országos szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítése - ami Magyarországon sajnos még csírájában sem lelhető fel. A terméket gyártó cégeket azonban a valós helyzet sokkal kevésbé érdekli, mint a jelzések „pozitív értékkel bíró” alkalmazásától várható elny.

„Körbenyilak” m anyagokhoz: a m anyagtermék/csomagolás alján, a „körbenyilban” gyakran egy szám jelenik meg, alatta kiegészítő jelzéssel. Ezek segítik a m anyagfajta beazonosítását, jelentőségük - más országokban - az újrahasznosítást megelőző gyűjtésnél, válogatásnál van (az ipar számára csak az egynemű anyaghulladék értékes). Bár Magyarországon nem kötelező a m anyagfajta jelölése, ennek ellenére közöljük a számok „megfejtését”, hogy segítsünk felismerni a környezetre egészségre legnagyobb veszélyt jelentő m anyagfajta: a PVC-t. Más országokban - ha még nem tiltották ki - a tudatos fogyasztók ma már kerülnek a PVC-ből készült gyermekjátékokat és élelmiszer-csomagolásokat.

Szám - Rövidítés - M anyagfajta

- 01 - PET - Polietiléntereftalát
- 02 - PE-HD - Polietilén
- 03 - PVC - Polivinilklorid
- 04 - PE-LD - Polietilén
- 05 - PP - Polipropilén
- 06 - PS - Polisztirol
- 07 - PBT - Polibutiléntereftalát
- 07 - PC - Polikarbonat

hivatkozása alaptalanul, a fogyasztók növekvő környezeti érzékenységét kihasználva, önös piaci előnyök szerzése érdekében történik. A környezeti reklámozás, felcímkézés keresletnövelő hatását, „imázsépítő” nagyszerűségét az ipar és a kereskedelem nálunk is hamar felismerte. Különösen ráférne az önmérséklet a zöldre mázolásban jeleskedő csomagolóiparra, gépjármű-lobbira és a háztartási mosó- és vegyszergyártókra. És még valami. Ha van is némi valós tartalma a reklámnak, talán akkor sem kellene azt a látszatot kelteni, mintha termékük a környezetre semmi veszélyt nem jelentene, és a fogyasztó annál környezetvédelembe lenne, minél többet fogyaszt cégük „környezetbarát” termékéből (mintha létezne környezetkímélő mosópor, környezetbarát autóstb.).

Felhasznált források, ajánlott honlapok:

<http://www.kornyezetbarat-termek.hu/magyartaj.htm>
Kalas György Reflex Környezetvédelmi Egyesület:
<http://www.reflex.gyor.hu/>
<http://europa.eu.int/comm/environment/eco-label/>

Kiadta:

Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata
Szerkesztette: F. Nagy Zsuzsanna

További tájékoztatás:

Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata
kothalo@zpok.hu
www.kothalo.hu
8200 Veszprém, Zrínyi u. 3/1.
Tel/fax: 88/427-792

www.greenfo.hu

Környezetbarát újrapapírra nyomva.

Támogató:

Szociális és Munkaügyi Minisztérium

15.

Ökocímkék

Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata
(KÖTHÁLÓ)

www.kothalo.hu

2007